

JOHN DEWEY: EL CARÀCTER CIENTÍFIC DE L'EDUCACIÓ

ALBERTO OYA

Universitat de Girona (alberto.oya@udg.edu)

John Dewey (Burlington, 1859 - Nova York, 1952) fou un dels filòsofs i pedagogs més influents del segle xx. Les seves nombroses obres sobre la qüestió educativa són encara a dia d'avui una lectura obligada per a tot estudiant de pedagogia. D'altra banda, bona prova de la rellevància del seu pensament filosòfic és el fet que sigui considerat, juntament amb Charles Sanders Peirce i William James, un dels fundadors del moviment filosòfic pragmatista.

L'objectiu d'aquesta comunicació és posar de manifest el contingut de l'obra *Les fonts de la ciència de l'educació* [*The Sources of a Science of Education* (1929)], on Dewey defensa la possibilitat de dotar de caràcter científic la disciplina de l'educació i respon a alguns dels principals interrogants que aquesta possibilitat suscita.

La primera pregunta que ens hem de fer és si, de fet, hi ha (o hi podria haver) una ciència de l'educació, és a dir: si «[...] són els procediments i objectius de l'educació de tal mena que puguin ser reduïts a quelcom que pugui ser anomenat pròpiament ciència»¹. La nostra resposta

1. John DEWEY, *The Sources of a Science of Education*. Nova York: The Kappa Delta Pi Lecture Series, 1929, p. 7.

dependrà, és clar, d'allò que entenguem per «ciència». Si definim com a científiques només aquelles disciplines que proporcionen resultats objectius, llavors l'educació no pot ser considerada una ciència —de fet, només la lògica i les matemàtiques podrien ser considerades ciències. Tanmateix, el problema d'aquesta concepció és que és contrària a l'ús actual del concepte de ciència: no només la lògica i les matemàtiques, sinó també la biologia, la física i la psicologia són a dia d'avui (i ja en temps de Dewey) considerades ciències. És per aquesta raó que Dewey proposa definir «ciència» en base a l'existència d'un mètode de recerca i no en base al caràcter objectiu dels resultats obtinguts. Més concretament, el que proposa Dewey és que només quan els descobriments científics són connectats entre si formant un sistema inclusiu i intel·lectualment coherent podem dir que aquests constitueixen el contingut científic d'una ciència, sigui quina sigui aquesta. Aquesta concepció de ciència és resumida pel mateix autor com segueix: «[...] 'ciència' significa, tal com jo ho entenc, l'existència d'uns mètodes de recerca sistemàtics que, quan són aplicats a una pluralitat de fets, ens permeten entendre'ls millor i controlar-los d'una forma més intel·ligent, menys casual i menys rutinària»².

Un cop acceptada aquesta definició de «ciència» sembla que podem acceptar l'existència, o almenys la possibilitat, d'una ciència de l'educació. La pregunta és ara quins són els mètodes que atorguen a la recerca en matèria educativa el seu caràcter científic, és a dir, quines són les fonts de la ciència de l'educació:

«Quins són els mètodes que fan que la funció educativa, en tots els seus àmbits i etapes —selecció del material educatiu, mètodes de instrucció i disciplina, organització i administració de les escoles—, pugui ser conduïda amb un increment sistemàtic de control i comprensió intel·ligents?

2. *Ibidem*, p. 8-9.

Quins són els material que podem —i hem— d'utilitzar per tal que les activitats educatives puguin arribar a ser en menor grau resultat de la rutina, la tradició, l'accident i les influències transitòries? A quines fonts hem d'acudir perquè hi hagi un desenvolupament constant i acumulatiu de perspectiva intel·ligent i comunicable i de capacitat de direcció?»³

Dewey afirma que tot aquell material proporcionat per altres ciències ja consolidades, sempre i quan sigui útil per tractar els aspectes involucrats en l'acte educatiu i faci que «[...] l'execució de la funció educativa esdevingui més clara i racional [...]»⁴ és part del contingut de la ciència de l'educació. La filosofia de l'educació, la psicologia i la sociologia són les principals disciplines que poden ajudar a aconseguir aquest objectiu i són, per tant, les principals fonts de la ciència de l'educació. Això no vol dir, és clar, que aquestes disciplines siguin, en si mateixes, part de la ciència de l'educació: només formen part de la ciència de l'educació quan els seus resultats s'usen en connexió amb la pràctica educativa i amb l'objectiu de fer la seva execució quelcom més eficient i comprensible.

El fet que el contingut de la ciència de l'educació estigui format pel contingut d'altres ciències no vol dir, tanmateix, que no sigui una disciplina plenament autònoma. La pràctica educativa concreta és, diu Dewey, el principi i el final de tota recerca en matèria educativa: el principi, perquè la pràctica educativa estableix quins són els problemes de la recerca científica; el final, perquè la pràctica educativa és l'únic mètode de verificar els resultats als que s'arriba mitjançant la recerca científica. Això, a banda de mostrar que la ciència de l'educació és una disciplina plenament autònoma, també mostra que la ciència de l'educació no pot

3. *Ibidem*, p. 9-10.

4. *Ibidem*, p. 76.

ser una «ciència de butaca», és a dir, la recerca ha de tenir una connexió directa amb la pràctica educativa concreta, no pot realitzar-se des de la butaca del despatx sense tenir en compte què es el que està passant a les aules.

Per últim, és important fer notar la insistència de Dewey a mostrar que la introducció d'un mètode científic no comporta una paràlisi en el desenvolupament del coneixement. Només quan es pretén usar la recerca científica com un mitjà per obtenir procediments d'acció concrets i d'autoritat inqüestionable podem dir que la ciència impedeix el desenvolupament i la introducció de canvis. Però el contingut científic, diu Dewey, no té caràcter normatiu: encara que la ciència de l'educació arribi a una situació que li permeti establir lleis científiques, aquestes no conformaran *normes* per a l'actuació pràctica, és a dir, no determinaran un procediment d'acció fix i inflexible. Els descobriments científics no són normes d'acció, sinó *instruments intel·lectuals* que el mestre d'escola pot fer servir per conduir la seva acció en la pràctica educativa d'una manera més intel·ligent, menys descuidada i, en definitiva, més eficient. En altres paraules: d'acord amb Dewey, els descobriments científics *guien* l'acció del mestre en la seva pràctica educativa, però *no en determinen* l'acció.